

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2019

UTAJÄRVEN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällys

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus	3
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät	3
1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano	3
1.3. Arviointikertomuksen toteutustapa	4
2. Vuoden 2018 arviointikertomuksen käsittely	5
3. Talouden toteutumisen arviointi	6
3.1. Kattamaton alijäämä.....	6
3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	8
3.3. Investoinnit	12
4. Arvio valtuuston asettaminen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta	13
4.1. Toimielinten vuositavoitteiden toteutumisen arviointi	13
4.2. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus	21
5. Tarkastuslautakunnan vuoden 2019 havaintojen ja arviointien yhteenveto.....	24

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus

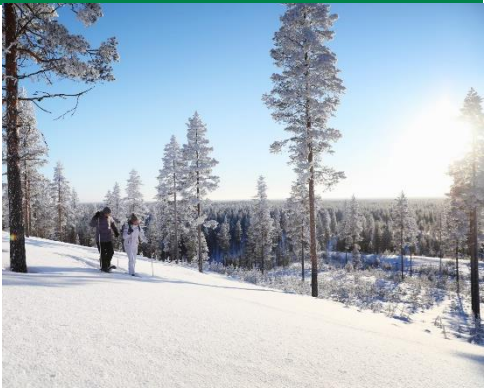
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.1.-31.12.2019

Jäsen	Varajäsen	
Risto Juntunen (pj)	Riikka Pötsönen	
Riikka Juntunen (vpj)	Kirsi Kumpulainen	
Maija Koistinen	Jari Aitta	
Tero Ohtonen	Mikko Kujala	
Eero Väisänen	Raili Kokko	

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä toimivat puheenjohtaja varsinaisten päätösasioiden osalta, tilintarkastaja tilintarkastusasioiden osalta ja sihteeri teknisten kokousasioiden osalta. Sihteerinä on toiminut palveluesimies Tarja Haapapuro.

Vastuunalaisena tilintarkastajana on vuonna 2019 toiminut JHT, KHT Sakari Syrjälä BDO Oy:stä. Tarkastuslautakunta on tilikaudella seurannut tilintarkastajan työn edistymistä ja saanut selvityksen tilikauden 2019 tarkastuksen tuloksista. Lautakunta myös käsitteli ja vei valtuustolle tiedoksi sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

1.3. Arviointikertomuksen toteutustapa

Tarkastuslautakunta kokoontui syyskauden 2019 aikana viisi kertaa sekä kevätkauden 2019 aikana kolme kertaa.

Tarkastuslautakunnan työ perustuu valtuustokauden mittaiseen arviointisuunnitelmaan, joka on esitelty valtuustolle. Arviointisuunnitelmaan perustuen on laadittu työohjelma vuodelle 2019. Arviointi on edennyt työohjelman mukaisesti.

Tarkastuslautakunta tutustui arviointivuoden aikana palvelujen järjestämiseen ja sai selvityksen seuraavista osa-alueista:

<i>Kokous-pvm</i>	<i>Käsiteltyt aiheet</i>
13.09.2019	• Tilintarkastuksen työohjelma vuodelle 2019 • Tarkastuslautakunnan arvioinnin työohjelma vuodelle 2019 • Sidonnaisuusilmoitukset
18.10.2019	• Elinympäristöjohtajan ajankohtaiskatsaus
22.11.2019	• Oulunkaaren kuntayhtymän ajankohtaiskatsaus
17.01.2020	• Tytäryhtiöiden ajankohtaiskatsaukset • Hallinto- ja tukipalveluiden ajankohtaiskatsaukset

28.02.2020

- Sivistyspalvelujen ajankohtaiskatsaus
 - Kunnanjohtajan ajankohtaiskatsaus
-

2. Vuoden 2018 arviointikertomuksen käsittely

Kunnanvaltuusto merkitsi tarkastuslautakunnan esityksen mukaan arviointikertomuksen vuodelta 2018 tiedoksi kokouksessaan 13.06.2019 § 36. Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Kunnanhallitus ei ole antanut valtuustolle selvitystä seuraavan lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus on antanut aihetta.

<i>Tarkastuslautakunnan havainto</i>	<i>Kunnanhallituksen selvitys</i>
Tarkastuslautakunta esitti arviointikertomuksessa 2017 järjestämissopimukseen liittyen, että asiakaslähtöisyys ja ennaltaehkäisevät kuntalaisten hyvinvointia tukevat palvelut tulee nostaa keskiöön ja kuvata seuraavaan sopimukseen. <i>Tarkastuslautakunta kysyy, miten 2017 vuonna arviointikertomuksessa mainitut asiat on otettu kuntaneuvotteluprosessissa huomioon?</i>	Kunnanhallitukselta ei ole saatu vastausta kysymykseen.
<i>Tarkastuslautakunta kysyy, onko asetetut tavoitteet realistia ja onko tavoitteiden asetanta kaikilta osin oikeanlainen? Lisäksi raportointiin tulisi kiinnittää huomioita siten, että tavoitteiden osalta kävisi ilmi se, että missä ollaan tavoitteen osalta onnistuttu tai mistä on johtunut, että tavoitteisiin ei olla päästy?</i>	Kunnanhallitukselta ei ole saatu vastausta kysymykseen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan kuntayhtymän vuosittaiseen järjestämissopimukseen on sisällytetty vuodelle 2019 edellä mainittuja asioita. 2020 vuoden osalta järjestämissopimus sisältää kuntakohtaiset tavoitteet ja liittymäpinnat kunnan hyte-ohjelmaan. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana tilikaudella tehtyä muutosta kuntayhtymän perussopimukseen omistajaohjauksen osalta.

Tavoitteiden asetteluun on tehty muutoksia tilikaudella 2019. Asetetut tavoitteet on johdettu kunnan voimassa olevasta strategiasta. Raportointia on selkeytetty tilinpäätökseen 2019.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että pyydettyihin havaintoihin vastataan kirjallisesti riittävässä laajuudessa.

3. Talouden toteutumisen arviointi

3.1. Kattamaton alijäämä

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisesti tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää 31.12.2019 tilinpäätöksessä. Myös kuntakonsernin kertynyt jäämä on positiivinen. Kunnalla tai konsernilla ei ole ollut alijäämää enää tilikauden 2011 jälkeen.

Kuntalain mukaisten kriteerien täyttyminen 31.12.2019

(muut kuin kunnan taseen alijäämän kattamisvelvollisuus)

		2018	2019	Toteuma
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa / as ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa / as	Raja-arvo <i>Toteuma</i>	-500 <i>1518</i>	-1000 <i>1596</i>	Ei täyty
Tai jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät: Kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen (vuosikate eur/as)	Vuosikate eur / as	581,78	493,77	Ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti (2018; 19,84, 2019; 19,88)	Raja-arvo <i>Toteuma</i>	20,84 <i>20,50</i>	20,88 <i>20,50</i>	Ei täyty
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän (2018: 6 527 eur/as) vähintään 50 prosentilla	Raja-arvo <i>Toteuma</i>	6527 <i>4860</i>	* <i>5454</i>	Ei täyty
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	<i>Toteuma</i>	<i>37,37</i>	<i>40,28</i>	Ei täyty

* Vuoden 2019 kuntakonsernien keskiarvo ei saatavilla

Kriisikuntakriteerit muuttuvat vuonna 2020

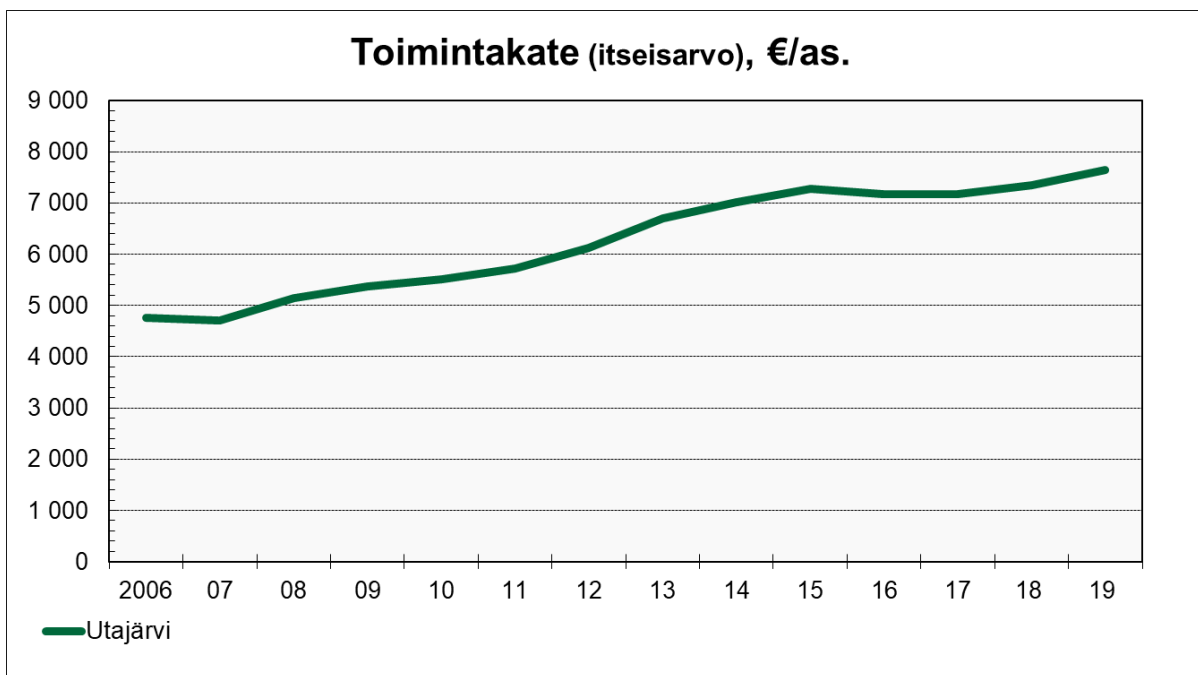
Erittäin vaikeassa asemassa olevan kunnan kriteerit uudistuvat vuodelle 2022. Kyseisestä vuodesta alkaen uudet kriisikuntakriteereihin vaikuttavat raja-arvot ottavat huomioon myös kahden edellisen tilikauden lukuja. Tästä johtuen tilikausien 2020 ja 2021 luvut tulevat vaikuttamaan vuoden 2022 kriisikuntakriteerien raja-arvoihin.

Uudistetulla kriteeristöllä pyritään kuvaamaan kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin. Muutosten jälkeen mittarit ottavat huomioon lainavastuut, joka on yleistynyt kuntien rahoitusmuotona. Nykyisellään mittarit eivät ota vuokra- ja leasingvastuita huomioon.

Tarkastuslautakunta muistuttaa taloudesta vastaavia toimijoita, että uusia kriisikuntamittareita sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Näin ollen kuluva tilikausi 2020 vaikuttaa jo siihen, miltä tunnusluvut näyttävät uudistuksen jälkeen.

3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet). Alla olevassa kuviossa tarkastellaan toimintakatteen itseisarvon kehitystä.

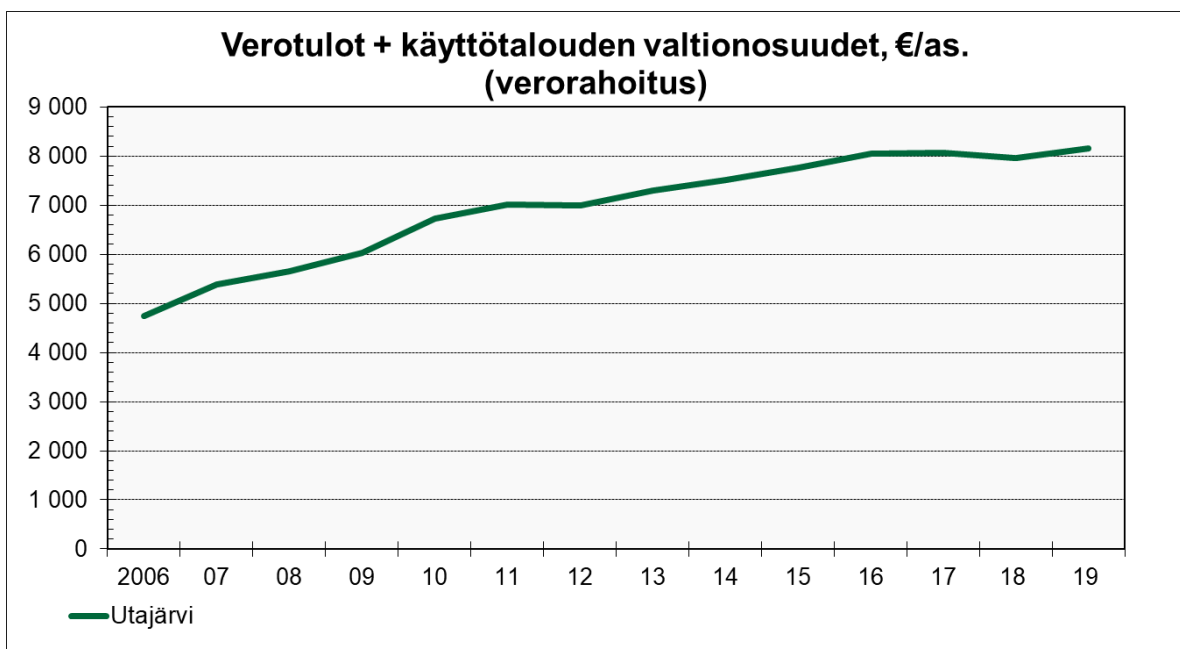

Kuvio 1: Toimintakatteen itseisarvon kehitys asukasta kohden vuosina 2006-2019

Vuoden 2019 tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate laski 3,3 %, mutta on talousarviota parempi. Tilikauden toimintakate on -20,45 miljoonaa euroa, joka on 0,61 miljoonaa euroa muutettua talousarviota suurempi. Toimintatuottoja tilikaudelta kertyi 4,87 ja

toimintakuluja 25,32 miljoonaa euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 18,5 %, kun taas toimintakulut toteutuivat talousarvion mukaisina ja olivat vain 0,6 % suuremmat. Toimintatulojen budjettiylitys koostuu useista eristä, kuten kotikuntakorvauksista, käyttöomaisuuden myyntituloista ja soten vuokratulojen kasvusta.

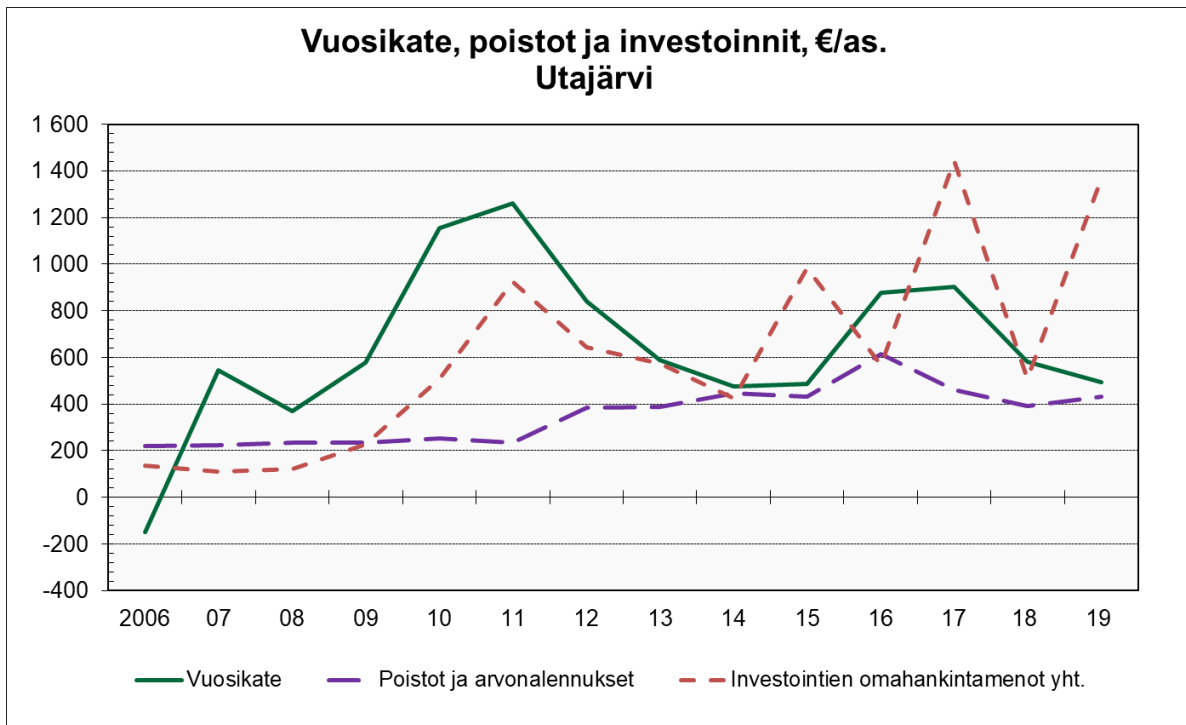
Verotulot asukasta kohden kasvoivat tilikaudella 4,7 % ja asukaskohtaiset valtionosuudet kasvoivat 0,8 %.

Kuvio 2: Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys asukasta kohden 2006-2019

Verotulojen kertymä 10,27 miljoonaa euroa oli hieman edellisvuotta suurempi (9,87 milj. euroa). Myös valtionosuuksia kertyi jonkin verran enemmän kuin vuonna 2018, kertymä vuonna 2019 oli yhteensä 11,56 miljoonaa euroa ja muutosta edellisvuoteen 0,02 miljoonaa euroa. Kokonaisuutena kehitys oli lievästi positiivinen.

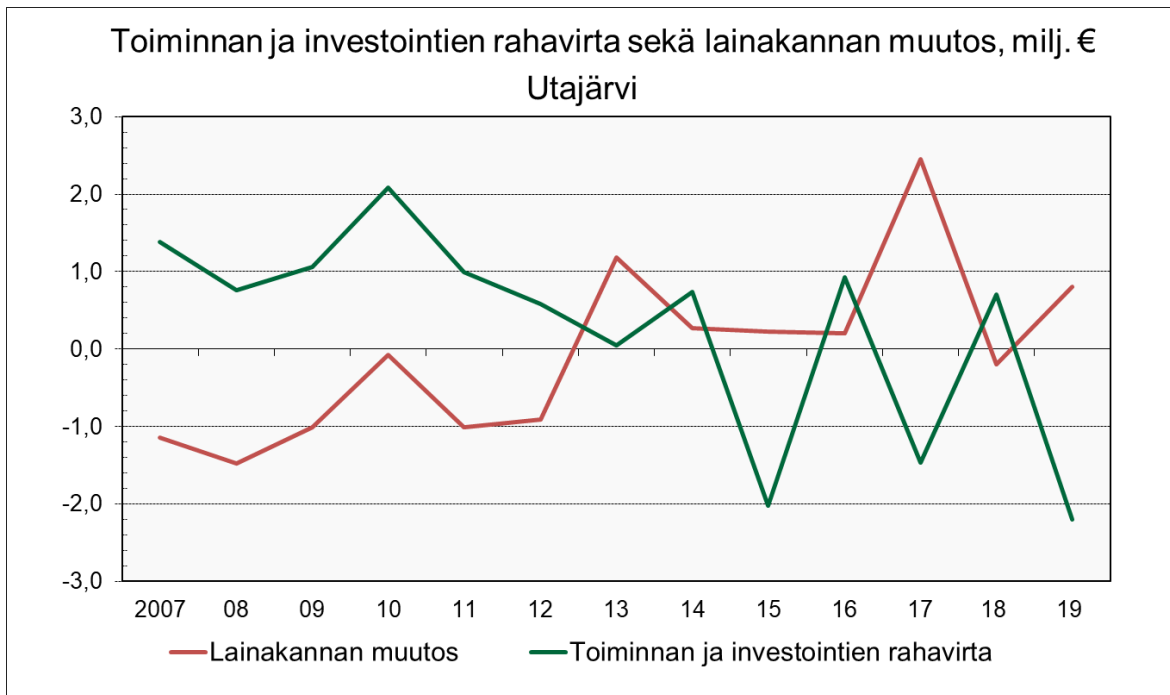
Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa 3. esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot vuodesta 2006 lähtien. Vuonna 2019 vuosikate asukasta kohden oli 494 euroa, joka kattoi poistot (431 euroa per asukas). Investointien omarahoitusosuus asukasta kohden oli 1367 euroa.

Kuvio 3: Kunnan vuosikate, nettoinvestoinnit ja poistot asukasta kohden 2006-2019

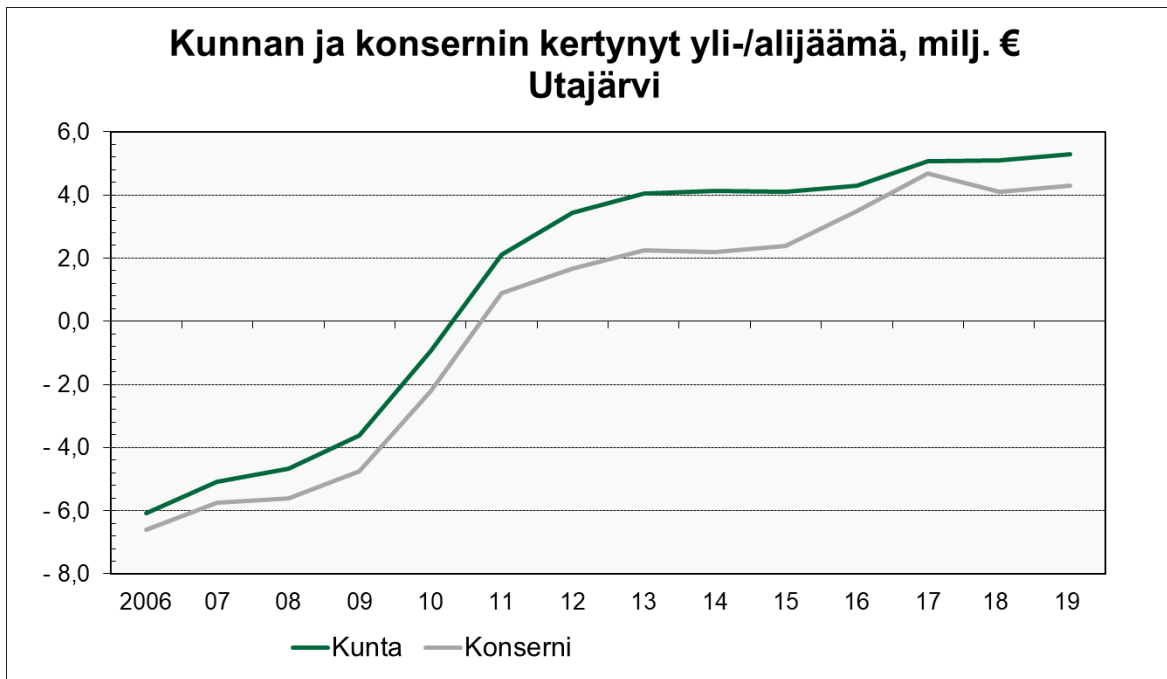
Emokunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta kasvoi 10,0 % ollen 31.12.2019 yhteensä 3745 euroa per asukas. Koko kuntakonsernin lainamäärä per asukas kasvoi 5454 euroon per asukas, koska toiminnan ja investointien rahavirta oli alijäämäinen (vuosikate ei riittänyt kattamaan nettoinvestointeja). Konsernin lainakanta asukasta kohti kasvoi 11,5 %.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Kuvio 4: Toiminnan ja investointien rahavirran ja lainakannan kehitys kunnassa ja kuntakonsernissa 2006-2019

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2019 tuloslaskelma osoittaa 188 500 euroa ylijäämää (konsernin ylijäämä on 241 000 €). Tilikauden ylijäämä kirjataan taseeseen ylijäämäksi. Kunnan ylijäämän kertymä on nyt 5,3 miljoonaa euroa ja konsernilla 4,3 miljoonaa euroa

Kuvio 5: Kunnan ja kuntakonsernin kumulatiivinen ali/ylijäämä 2006-2019

Tarkastuslautakunta toteaa yhteenvetona taloudellisesta tilanteesta, että asetettujen tavoitteiden raamissa on pysytty. Tällä hetkellä taloudellinen tilanne näyttää hyvältä, mutta tarkastuslautakunta toteaa, että tulevien vuosien näkymät ovat haasteellisia ja edellyttävät kustannustehokasta toimintaa.

3.3. Investoinnit

Investointeja toteutettiin vuoden 2019 aikana 2,3 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Investointien kasvuprosentti edellisvuoteen verrattuna oli 163%. Toteutuneet investoinnit eivät yltäneet talousarvion (3,3 M€) ja siihen tehdyn lisätalousarvion (0,7 M€) tasolle, vaan jäivät 3,7 miljoonaan euroon. Suurimpana tekijänä investointien suunniteltua pienempään summaan on lisävesiputkeen saamatta jääneet rahoitusosuudet, minkä vuoksi koko investointi jätettiin tekemättä. Keskeisimmät tilikaudella valmistuneet investoinnit olivat muuntojoustava akuuttiosasto sekä koulun keittiön laajennus.

Kunnan kiinteistökannassa on paljon elinkaaren loppupuolella olevia kiinteistöjä, jotka muodostavat myös toiminnallisen riskin. Tarkastuslautakunta toteaa, että kiinteistöjen osalta on tehty pitkántähtäimen suunnitelmat, joiden pohjalta toteutetaan kiinteistökannan uusimista ja korjausta. Tehdyistä investoinneista on saatu hyvää palautetta kuntalaisilta.

4. Arvio valtuuston asettaminen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

4.1. Toimielinten vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden toimintakate toteutui tilikaudella 103 934 euroa (7%) talousarviota parempana.

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen, työllisten määrän lisääminen

Tavoite 2021:

Ohjelmakauden 2019-2021 tulostavoitteena työllisten määrän lisääntyminen.

Toteuma 2019:

ELY:n kanssa yhteisötyössä päivitetty bussiliikenne koulu- ja työmatkaliikenteen tarpeeseen. Raideliikenteestä käyty neuvotteluja.

Sähköisten palvelujen kehittäminen

Tavoite 2021:

Uudet asiointia helpottavat, aika- ja paikkariippumattomat sähköiset palvelut ovat sujuvia ja niitä käytetään. Useita uusia sähköisiä palveluita käytössä.

Toteuma 2019:

Vuoden 2019 aikana on otettu käyttöön useita sähköisiä asiointikanavia tai kehitetty niitä toimivimmaksi sekä aloitettu suunnitteluprojektit, jotka jatkuvat vuodelle 2020.

- Selkeytetty utajarvi.fi -sivustoa
- ProConsona-järjestelmän käyttöön otosta luovuttiin kustannussyistä. Sen sijaan laajennettiin Visma InSchool -ohjelmiston käyttöä

- Kuntanet-palvelun sijaan päädyttiin tilaamaan rakennusvalvontaan Lupapiste-palvelu (käyttöön 2020)
- Suomi.fi Palvelutietovaranto on yhdistetty rajapintayhteydellä utajarvi.fi -sivustoon.
- Yritysrekisteri uudistettiin
- MPASSid ja Edison -palvelut otettiin opetustoimessa käyttöön
- Uuden intran toteutus Office 360 -palvelun kautta

Hyvinvoinnin edistämisen painopiste:

Tavoite 2021:

Osallistetaan kuntalaisia asioiden valmisteluun. EVA-menetelmän käyttöönotto, arviointi ja sen edelleen kehittäminen. EVA säännöllisenä osana strategiatason valmisteluprosessia.

Toteuma 2019:

EVA:n käyttöä on laajennettu ja kuntalaisia on osallistettu menetelmän käyttöön mm. tuulivoima-asian valmistelun yhteydessä.

Tarkastuslautakunta toteaa sähköisten palveluiden kehittämisen todella tärkeäksi tavoitteeksi. Sähköisten palveluiden osalta Utajärven kunnassa on edetty suunnitelmallisesti ja valinta on todettu hyväksi.

Tuleviin henkilöstömuutoksiin on varauduttu hyvissä ajoin.

Elinvoimapalvelut

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen, työllisten määrän lisääminen

Tavoite 2021:

Edistämme yritystoimintaa luomalla edellytyksiä ja toimimalla kansainvälisissä verkostoissa erityisesti alueellisten yritysten ja Rokua Geopark –yhteistyön innoittamana

Toteuma 2019:

Ysitiimi kokoontui säännöllisesti n. 1,5 kk välein. Tervantien hallituksen kautta kontaktoitiin kansanedustajia henkilöliikenteen edunvalvontaan liittyen

Elinkeinojohtotiimi työn kokoontui Yrityspuiston tukemana. Humanpoliksessa vaihtui toimitusjohtaja -> uuden johtajan sisäänajon tuki.

Yrityspuiston lisäresurssointi 1 htv.

Humanpoliksen hallitustyöskentelyyn osallistuminen.

Verkostoyhteistyötä tehtiin aktiivisesti mm. ELY:n, Uus yrityskeskuksen, Yrittäjäyhdistyksen ja kuntien kanssa.

Lisäksi osallistuttiin keskeisiin sidosryhmäseminaareihin.

Yrityksien määrän lisääminen

Tavoite 2021:

- Humanopolis-yhteistyön tiivistäminen ja kehittäminen.
- Supan kävijöiden määrä lisääntyy
- Rokuan ydinalueiden työpaikkojen määrä lisääntyy
- Yritysten määrän lisääntyminen
- Yrityksien verotulojen kasvu
- Työllisten määrän lisääntyminen

Toteuma 2019:

- Suppa myytiin Rokua Outdoorsille
- Geopark-alueen matkailun edistämissuunnitelman toimeenpanot kunnittain valmistuivat
- Oulujokilaakson kuntien kanssa tiivistettiin yhteistyötä alueellisen elinkeinostrategian osalta: sovittiin, että se valmistuu osana Humanpoliksen strategiaa v. 2020
- Ok kasvuverkkohanke YrittäjäKekri-tapuma 10.10. Rokualla.
- Yhteisöllinen työtila Syke on otettu käyttöön.

Väkiluvun ja väestörakenteen kehitys ovat positiivisia, lisää uusia asukkaita, vuokra-asunnot laadukkaita ja niiden tarjonta vastaa kysyntään, rakennuslupien lukumäärä kasvaa.

Tavoite 2021:

Utajärvellä asuvien muualla työskentelevien lukumäärä lisääntyy

Toteuma 2019:

Brändityön käynnistäminen ja toteuttaminen suunnitelman mukaisesti

Yhteistyö on toimivaa ja yhteistyökäytännöt ovat vakiintuneet osaksi normaalia toimintaa -> Yhteistyö tukee alueellista elinvoimaa.

Kuntalaiset löytävät ja saavat tiedon helposti yhteisistä asioista

Tavoite 2021:

Kuntalaiset aktiivisesti mukaan kunnan kehittämiseen ja toimenpiteiden suunnitteluun.

Kunnan internetsivujen kävijämäärä on lisääntynyt

Toteuma 2019:

Ei listattuja toteumia

Tarkastuslautakunta toteaa, että kuntalaisilla on ollut mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa uusiin asiakokonaisuuksiin.

Utajärven Yrityspuiston näkyvä yhteistyö yritysten kanssa on saanut hyvää palautetta. Utajärven kunnan alueella yritysten määrä on lisääntynyt ja olemassa olevat yritykset ovat laajentaneet toimintaansa. Tarkastuslautakunta näkee hyvänä asiana panostukset elinkeinoelämään. Ne luovat parempaa tulevaisuutta.

Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalveluiden toteutunut toimintakate alitti talousarvion 14 tuhannella eurolla. Poikkema ei kuitenkaan ollut suuri, sillä toteuma oli 99,9% talousarvion määrästä.

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen, työllisten määrän lisääminen

Tavoite:

Työttömyysprosentti alle Pohjois-Pohjanmaan keskiarvon ja enintään koko maan keskitasoa

300 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneiden henkilöiden määrä ei nouse

Toteuma:

Työttömien osuus työvoimasta 2019 (TEM):

- Utajärvi 9,0 %
- P-Pohjanmaan ELY: 10,1%
- Koko maa 9,2 %

Kelan tilastot:

- 300-499 päivää tukea saaneet

	○ 2018: 11 ○ 2019: 7 • 500-999 päivää tukea saaneet ○ 2018: 7 ○ 2019: 8
Työmarkkinatuen kuntaosuus alle 50 000 euroa/vuosi	Jäi toteutumatta soteuudistuksen kaaduttua maaliskuussa 2019.

Väkiluvun ja väestörakenteen kehitys ovat positiivisia, lisää uusia asukkaita

Tavoite:

Vähintään 2% kuntalaisista on maahanmuuttaja-taustaisia

Toteuma:

Tilastokeskuksen 2018 lukujen mukaan ulkomaalaistaustaisten osuus on 1,9%

Hyvinvoinnin edistämisen painopistealueet

Tavoitteet:

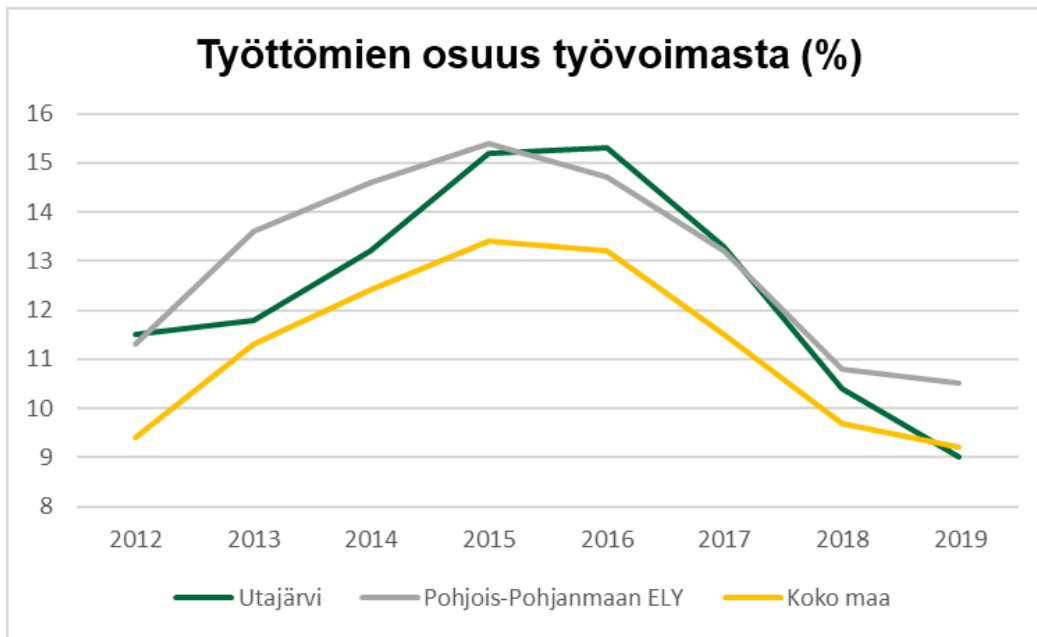
Painopistealueiden tavoitteet on asetettu ikäryhmittäin. Jokaiselle ikäryhmälle on asetettu erilaisia toimenpidetavoitteita vuodelle 2019.

- kaikki ikäryhmät
- nuoret ja nuoret aikuiset
- työikäiset
- ikäihmiset

Toteuma:

Hyvinvoinnin edistäminen toteutui pääosin hyvin. Ikäihmisten kohdalla tavoite ei toteutunut, koska toiminnalle ei löytynyt sopivia tiloja:

- toteutui
- toteutui
- toteutui
- ei toteutunut

Kuvio 6: Työttömien osuus työvoimasta (TEM:n tilastot)

Tarkastuslautakunta toteaa työllisyyspalveluiden onnistuneen tavoitteissaan hyvin.

Hyvinvoinnin edistämisessä yhteistyö alueella toimivien yhdistysten kanssa on toiminut hyvin. Yhteistyössä on saatu hyviä tuloksia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhteistyötä alueen yhdistysten kanssa jatketaan ja kehitetään.

Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden toteutunut toimintakate alitti talousarvion 270 tuhannella eurolla. Toteutunut toimintakate oli 95,6 % arvioidusta, joka selittyy pitkälti arvioitua suuremmilla toimintatuloilla, jotka ylittivät talousarvion 60 prosentilla.

Laadukkaiden ja ihmislähtöisten palveluiden jatkuva rohkea kehittäminen

Tavoitteet:

Uuden oppimisympäristön mukainen kalustaminen ja digitoiminnan kehittäminen jatkuu

Koulun tieto- ja viestintätekniikanstrategian toteuttaminen

Järjestetään yksi kesän päätapahtuma

Toteuma:

Investoinnin hankinnat toteutettu

Strategian mukaista

Kotiseutuviikko 6.-13.7.2019. Tapahtumia oli eri puolilla kuntaa. Tapahtumia, joita kunta järjesti tai tuki järjestämisessä, oli seitsemän kappaletta ja niihin osallistui yli 900 henkilöä.

Hyvinvoinnin edistämisen painopiste

Tavoite:

Painopistealueiden tavoitteet on asetettu ikäryhmittäin. Jokaiselle ikäryhmälle on asetettu erilaisia toimenpidetavoitteita vuodelle 2019.

- kaikki ikäryhmät
- lapset
- työikäiset

Toteuma:

Hyvinvoinnin edistäminen toteutui hyvin. Harastemahdollisuuksia parannettiin ja tarjonta ollut liikunta- ja kulttuuriohjelmien mukaista.

- toteutui
- toteutui
- toteutui

Tarkastuslautakunta toteaa, että asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota sivistystoimen kustannuksiin, jotka ovat keskimääräistä korkeammat verrattuna vastaavan kokosiin kuntiin tai Pohjois- Pohjanmaan alueen kuntiin.

Elinympäristöpalvelut

Elinympäristöpalveluiden toteutunut toimintakate alitti talousarvion 177 tuhannella eurolla. Toteutunut toimintakate oli 84,4 % arvioidusta, joka selittyy pitkälti arvioitua suuremmilla toimintatuloilla, jotka ylittivät talousarvion 16 prosentilla. Myös toimintakulut ylittivät talousarvion, joskin vain seitsemällä prosentilla.

Yrityksien määrän lisääminen

Tavoitteet:

Monipuolista kaavoitusta tehdään aktiivisesti:

- Lämpötien asemakaavan työstäminen ja tonttien ennakkomarkkinointi

Toteuma:

- Lämpötien asemakaava ja Mustikkakan-kaan asemakaava päivitetty. Uusia yrittäjiä alueella
- Sahan toiminta laajenee voimakkaasti ja investoinnit isoja

Väkiluvun ja väestörakenteen kehitys ovat positiivisia, lisää uusia asukkaita, vuokra-asunnot laadukkaita ja niiden tarjonta vastaa kysyntään, rakennuslupien lukumäärä kasvaa

Tavoitteet 2021:

- 20 asunnon yhteisö osittain valmis
- Määtänsaaren kaavoitus valmis ja kaikki tontit myyty
- Asuntotuotanto ja -tarjonta kasvaneet
- Uusi asemakaavoitettava paikka löydetty
- Välivuokrausmalli on toimiva ja käytössä ja uudisrakentamisen ostamisen periaatemalli on käytössä

Toteuma 2019:

- Asumisen työryhmä perustettu ja toimet vuokra-asumisen kehittämiseen suunniteltu.
- Määtänsaaren kaavoitusta ei ole aloitettu
- Vuokra-asuntojen markkinointia on kehitetty
- Ei raportoitu toteumaa
- Asumisen agentin toimenkuvaa on laadittu, mutta kokonaiskuva kuinka, kelle ja mitä, on auki.

Taajaman vetovoimaisuuden lisääminen

Tavoitteet:

Tehdään elinympäristön viihtyisyyden kehittämisen toimenpidesuunnitelma taajaman siisteyden, kunnossapidon ja kauneuden ylläpitämiseksi.

- Kirkonkylän asemakaavan vahvistaminen ja Kirkkotien haltuunotto

Toteuma:

- Kirkonkylän asemakaavan päivitys etenee. Kirkkotien haltuunotosta on sovittu ELY:n kanssa.

Hyvinvoinnin edistämisen painopiste

Tavoitteet:

Painopistealueiden tavoitteet on asetettu ikäryhmittäin. Jokaiselle ikäryhmälle on asetettu erilaisia toimenpidetavoitteita vuodelle 2019.

- kaikille ikäryhmille
- lapset

Toteuma:

Hyvinvoinnin tavoitteet toteutuivat. Ulkoalueiden hoidosta on saatu positiivista palautetta ja uimarantojen, leikkikenttien ja kuntoilureittien kunnossapidossa on edetty huolto-ohjelman mukaisesti

- toteutui
- toteutui

Strategiassa on nostettu kärkihankkeeksi lapsiperheet. Valitun painopisteen olisi hyvä näkyä koko toiminnassa. Tarkastuslautakunta toteaa, että myös leikkikenttien kunnossapitoon ja kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Elinympäristöpalvelut on vahvasti tukenut kaavoituksen keinoin paikallisten yritysten elinvoimaisuutta. Elinympäristöpalveluiden tavoitteissa korostuu kaavoituksen osuus, joten tarkastuslautakunta näkee, että kaavoitukseen panostuksesta tulisi huolehtia myös jatkossa.

4.2. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus

Talousarvion yhteydessä tytäryhtiöille on asetettu tavoitteita, joiden toteutumista esitetään seuraavassa taulukossa.

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpide/ mittari</i>	<i>Toteutuminen (Koy:t)</i>	<i>Toteutuminen (Yrityspuisto Oy)</i>
Raportointi kunnanhallitukselle, krt/vuosi	4 kertaa vuodessa	Toteutui	Toteutui
Säännöllinen ajankohtaiskatsaus merkittävistä muutoksista kunnanhallitukselle, krt/vuosi	2 kertaa vuodessa	Toteutui	Toteutui
Säännöllinen ajankohtaiskatsaus tarkastuslautakunnalle, krt/vuosi	Vähintään 1 kertaa vuodessa	Toteutui	Toteutui

Sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tarkastelu, krt/vuosi	Tilinpäätöksen yhteydessä	Toteutui osittain (kirjallisesti ei ole raportoitu)	Toteutui osittain (kirjallisesti ei ole raportoitu)
--	---------------------------	---	---

Konserniyhtiöt ovat tilikauden aikana hakenneet strategisesti tärkeistä asioista kunnanhallituksen näkemyksen toiminnalleen. Tällaisen läpinäkyvä toimintatapa on tarkastuslautakunnan mielestä hyvää konserniohjausta.

Kuntakonsernissa ei tilinpäätöksen mukaan ole tapahtunut oleellisia muutoksia vuoden 2019 aikana. Konserniyhteisöille talousarviossa asetetut vuoden 2019 toiminnalliset tavoitteet on koottu seuraaviin taulukoihin.

Kiinteistöosakeyhtiöt

Tavoite	Toimenpide/mittari	Toteuma 2019
Kysyntää vastaavat toimivat vuokra-asunnot	Korkea käyttöaste ja hyvä asukastytyytyväisyys	Käyttöasteiden toteumat 2019 Järvenneidolla ja Mäyrällä lähes ennustetusti, Mäyrällä jopa odotettua korkeampi: - Järvenneito 2019: 90,19 % 2018: 91,74 % - Mäyrä 2019: 91,64 % 2018: 85,24 %
Vuokra-asuntojen kunnossapitäminen, asukasviihtyvyyden ylläpito ja parantaminen	- Kosteusmittaukset entiseen tapaan aina muuttojen yhteydessä ja remontointi tarpeen mukaan, jos budjetti sallii. - Epäkelpoja asuntoja ei vuokrata ennen remonttia.	Aina asukkaiden poismuuttojen yhteydessä pesuhuoneiden kosteusmittaus, huoneistoremontit/ph-remontit tarpeen mukaan. Epäkelpoja asuntoja ei vuokrattu ennen remonttia. Vuosikorjauksiin varatut rahat kohdennettiin niihin kohteisiin, joissa pidempi ennustettu elinkaari. Salkutuksen merkitys rajallisten korjausmäärärahojen kohdentamisessa. D-salkun kohteessa ei tehty remontteja.

- Asukaskokouksia vuosittain, vähintään 1/vuosi
- Käyttöasteiden alhaisuuden vuoksi, on mietittävä tulevaisuudessa jostain kohteesta luopumista (salkutus)
- Asukaskokoukset pidettiin suunnitellusti, asukkaiden vaikutusmahdollisuus yhtiön asioihin (asukasedustaja hallituksessa/Järvenneito)
- Kehittämistoimenpiteiden eteenpäin vieminen, suunnitelmat purkaa ARA-avustuksen turvin Utahonka I/II:n kohteen B-talo, kunnan hallituksen lausunto purkuluvulle saatu, ARAn purkulupa koko kohteelle. Lisäksi ARAn myöntämä purkuavustus B-talolle, kunnalta haettu 80.000 euron avustus kehittämistoimenpiteisiin ja vuosikorjauksiin.

Utajärven Yrityspuisto Oy

Asia	Tavoite	Toteuma
Työpaikkojen ja asukkaiden saaminen kuntaan	Elinkeinorakenteen monipuolistaminen, työpaikkojen ja asukkaiden saaminen kuntaan	Työllisten määrä v. 2019 lopussa 1096 kpl (1106 kpl). Laskua 10kpl.
Yrityspuiston toiminnan kehittämisen ja vahvistaminen	Yrityksien verotulon kasvu	Alueen suurimmat yritykset ovat voimakkaasti investoineet vuosina 2018-2019. Kunnan yhteisö-verotulot ovat tästä huolimatta kasvaneet.
	Yritysten määrän lisääntyminen	Yritysten määrä on jatkanut tasaista kasvua ja vuonna 2019 lisäys on ollut 18 yritystä

Tarkastuslautakunta toteaa, että nykyinen toimintatapa, jossa kunta ja tytäryhtiöt toimivat vahvasti yhdessä, on pienen kunnan kehittämisen kannalta olennainen toimintatapa.

Tarkastuslautakunta näkee haastavaksi vuokra-asuntotarjonnan. Sen kehittämisen tarkastuslautakunta suosittelee ottamaan kärkihankkeeksi tulevaisuudessa. Vuokra -asuntojen markkinointia on edelleen kehitettävä ja kunnan vuokra-asuntojen imagoa kohennettava.

5. Tarkastuslautakunnan vuoden 2019 havaintojen ja arviointien yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan toimintaa on kehitetty positiivisessa hengessä. Aktiivinen kehittäminen on näkynyt erityisesti alueellisessa kehitystyössä ja omistajaohjauksessa.

Kriisikuntakriteerit uudistuvat. Tarkastuslautakunta suosittelee, että tilivelvolliset ottavat uudet raja-arvot huomioon, koska kuluva tilikausi 2020 on ensimmäinen, joka tulee vaikuttamaan kuntakonsernin taloudellisen tilan arviointiin vuonna 2022. Korona-pandemia levisi ympäri maailman alkukeväästä 2020. Tämän hetkisten arvioiden mukaisesti koronaepidemian aiheuttamat jälkikustannukset tulevat näkymään ennen kaikkea kuntataloudessa. Pandemia ei aina-kaan tule helpottamaan Utajärven kunnan elinvoiman kehittymistä.

Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ja muut tilivelvolliset ottavat huomioon tässä arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja antavat niistä vastineensa lokakuun 2020 loppuun mennessä kunnanvaltuustolle.

Tarkastuslautakunta kiittää yhteistyöstä toimielimiä ja viranhaltijoita tilikaudella 2019.

Utajärvellä 15.05.2020

Utajärven tarkastuslautakunta

Risto Juntunen
puheenjohtaja

Mikko Kujala
varapuheenjohtaja

Maija Koistinen
jäsen

Kirsi Kumpulainen
jäsen

Eero Väisänen
jäsen